

Novelizovaný trestní zákoník a řád může nastartovat změnu přístupu k obětem trestných činů

TISKOVÁ ZPRÁVA Praha, 5. 7. 2025 **Senát schválil novelu trestního řádu a zákoníku. Obsahuje kromě zásadních změn například v oblasti trestných činů z nenávisti také takzvanou restorativní zásadu, která mění pojetí českého trestního řádu. Ten se po desetiletích zaměřením na dopadení a potrestání pachatele může začít víc soustředit na potřeby obětí trestných činů, na možnost řešení následků a napravení vztahů zasažených trestným činem.**

„Trestní řád, který určoval pravidla trestního procesu stavěl na myšlenkových základech z roku 1961 a jejich cílem je hlavně najít a potrestat pachatele. Jsem ráda, že se toto nyní mění směrem k přístupu, který je mnohem prospěšnější pro oběti i pachatele trestných činů. Zaměřuje se totiž především na potřeby obětí pramenící z jejich újmy a zároveň na skutečné přijetí odpovědnosti pachatele. Díky restorativní zásadě se nyní budou moci všichni, kdo se podílí na řešení trestných činů, ať už jde o policii, soudy či státní zástupce, o co opřít a k čemu se vztahovat při svých postupech. Mám radost i z toho, že na přínosu restorativních principů panuje širší politická shoda,“ říká Petra Masopust Šachová, právnička a předsedkyně Institutu pro restorativní justici.

„Zavedení zásady restorativní justice mezi hlavní zásady trestního řízení by mělo nyní všechny soudce a státní zástupce vést u každého spisu k úvaze, zda právě v tomto případě nevyužít v trestním řízení postupů, které povedou k větší participaci stran na průběhu či výsledku trestního řízení. Pokud dáme oběti možnost říci, jaké jsou její potřeby, a umožníme pachateli skutečně si uvědomit následky svého jednání, povede to k většímu pocitu spravedlnosti či smysluplnosti trestního řízení všemi dotčenými účastníky. A v důsledku se nám nebudou spisy vracet na stůl a lidé se budou méně vracet do vězení. Restorativní přístupy nejsou módním výstřelkem, ale směrem, kterým moderní justice bezpochyby v následujících letech půjde a měla by jít,“ říká soudce Martin Lýsek z Krajského soudu v Ostravě.

V praxi by se díky restorativní zásadě měly nyní všechny orgány činné v trestním řízení více soustředit na podporu aktivního zapojení oběti a pachatele do trestního řízení při řešení jejich věci a podporovat tak naplnění potřeb oběti, přijetí odpovědnosti ze strany pachatele a umožňovat tím řešit příčiny i následky trestného činu. A to i skrze restorativní programy, které mimo jiné umožňují vzájemný dialog pachatele a oběti. V Česku již takové služby fungují, a to jak rámci v činnosti Probační a mediační služby, tak nevládního sektoru. Jsou však málo dostupné nebo se o nich málo ví. Z pohledu oběti i pachatele může mít zkušenost s restorativní justicí hluboký smysl pro další život. Jak řekl otec zavražděného syna po setkání s pachatelem, „nemusím odpustit, ale ani nenávidět.“ Nebo znásilněná žena, která si po restorativním programu a dialogu s pachatelem „vzala zpět svou sílu.“

„Restorativní přístup otevírá cestu k účinnější a lidštější justici. Umožňuje obětem i pachatelům nacházet porozumění, přebírat odpovědnost a obnovovat důvěru. Jsme hrdí na to, že Probační a mediační služba dlouhodobě svou každodenní prací přispívá k uplatňování

*těchto principů v praxi a podporuje změny v trestním zákoníku, které tento přístup posilují,” říká **Gabriela Slováková**, ředitelka Probační a mediační služby.*

Restorativní zásada se dostala do novelizace díky dlouhodobé práci tzv. Restorativní platformy a odbornosti [Institutu pro restorativní justici](#), který zároveň restorativní programy sám zajišťuje.

Restorativní justice má potenciál ušetřit státu značné prostředky. Kromě toho, že dává obětem hlas a přímou roli v procesu spravedlnosti, totiž také dává příležitost pachatelům prožít a přijmout odpovědnost za způsobený čin, napravit jeho následky a změnit životní dráhu. Ve věznicích je dnes cca 19 tisíc vězňů, celý systém stojí ročně přes 13 miliard Kč. V naprosté většině se však s vězni nepracuje tak, aby pochopili a napravili dopady svého činu, což je mimo jiné i jedna z příčin vysoké recidivy. Do vězení se vrací kolem 60 % vězňů. A právě tento stav může restorativní spravedlnost pomoci změnit.

Kontakt pro média

Petra Schwarz Koutská
media communications
petra.schwarzova@gmail.com
+420 731 606 854